

กาลครั้งหนึ่งความรู้จมน้ำ: การเผยแพร่แหล่งโบราณสถานใต้น้ำ เรือจมเกาะมันนอก

When One Time Drowning Knowledge: Dissemination Underwater Archaeological Site Koh Munnork

Wreck Dive

กิตติธัช ศรีฟ้า

สาขาวิชาการออกแบบสื่อดิจิทัล คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: k.srifla.gle@gmail.com

บทคัดย่อ

กระแสการอนุรักษ์ทะเลเริ่มเป็นที่พูดถึงกันในวงกว้าง ซึ่งมีทั้งบนผิวน้ำและใต้น้ำ ในกรณีใต้น้ำมักจะมีการกล่าวถึง สัตว์น้ำ และปะการัง รวมไปถึงขยะในทะเล หากแต่มีจำนวนน้อยมากที่กล่าวถึงโบราณสถานใต้น้ำทะเล ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นที่ติดทะเลจำนวนมาก โดยภาคใต้ของประเทศไทย ทางภาคตะวันออกเป็นทะเลอันดามันและ ทางตะวันตกเป็นทะเลอ่าวไทย มีลักษณะพื้นที่ยาวแหลมพุ่งลงไปในทะเลขนานด้วยสองคาบสมุทร เป็นเส้นทางการค้า และเส้นทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งมีความรู้อันมีค่ามากมายยังจมอยู่ใต้น้ำ ผู้เขียนจึงเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า "ความรู้ที่จมน้ำ" บทความวิชาการเรื่องนี้ มุ่งนำเสนอแนวคิดเรื่องความสำคัญของแหล่งโบราณสถานใต้น้ำทะเล โดยกล่าวถึงแหล่งเรือจมเกาะมันนอกเป็นหลัก ซึ่งเรือลำดังกล่าวมีอายุมากกว่า 100 ปี และมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ โดยใช้ข้อมูลอ้างอิงในการเขียนบทความขึ้นนี้จาก กองโบราณคดีใต้น้ำ และนักวิชาการอิสระที่มีความสนใจเรื่องเรือจมในประเทศไทย ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documents) และลงพื้นที่สำรวจเรือจมน้ำดังกล่าวร่วมกับนักโบราณคดีใต้น้ำ และนักวิชาการอิสระดังกล่าว ซึ่งถือเป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ทำให้เข้าใจการทำงานของนักโบราณคดีใต้น้ำ เห็นสภาพโบราณสถานใต้น้ำทะเล เรือจมเกาะมันนอกกว่าปัจจุบันเป็นเช่นไร นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโบราณสถานใต้น้ำทะเลแห่งนี้ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูล และทำการสรุปข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับโบราณสถานเรือจมเกาะมันนอกนี้ออกมา จากนั้นจึงหาแนวทางในการเผยแพร่สู่สาธารณะ

คำสำคัญ: โบราณคดีใต้น้ำ โบราณสถานใต้น้ำทะเล ดำน้ำ การท่องเที่ยวเชิงโบราณคดีใต้น้ำ

Abstract

The sea conservation trend is becoming widely spoken. Which has both water and underwater In the underwater case, water and coral are often mentioned, including garbage in the sea. But there are very few that mention the archaeological sites under the sea Which Thailand is a country with a lot of seaside areas By southern Thailand In the east is the Andaman Sea and West is the Gulf of Thailand. There is a long pointed area that flies into the sea, flanked by two peninsulas. Is a trade route And important cultural routes Which has many valuable knowledge still under the sea The author therefore calls this phenomenon "Drowning knowledge", this academic article Aiming to present the concept of the importance of the underwater archaeological site By mentioning the source of the ship, sinking it outside the island primarily Which the boat is over 100 years old and has an interesting history By using references to write this article from Underwater Archeology Division And independent scholars who are

interested in sunken ships in Thailand Which is a collection of documents and documents to explore the sunken ship together with underwater archaeologists And such independent scholars Which is considered a field data collection By participating in the observation (Participant Observation) to understand the work of underwater archaeologists See the condition of the ancient sea under the sea The ship sank the island outside what it is today. In addition, the researcher conducted an in-depth interview (In Depth Interview) with those involved in this underwater archaeological site. Then analyze the data And summarizing the information about the archaeological site, the ship sunk off it Then find ways to publicize

Keyword: Underwater Archeology, Underwater Archaeological Sites, Diving, Underwater Archaeological Tourism

1. ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยที่ทำการค้ากับชาวต่างชาติมายาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา หรือก่อนหน้าจะมีการบันทึกเป็นเอกสาร นอกจากนั้นประเทศไทยยังมีจังหวัดที่อยู่ติดชายทะเลมากถึง 17 จังหวัด¹ มีเรือจำนวนมากอัปปางลงด้วยสาเหตุต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการชนโขดหิน พายุ หรือแม้แต่การถูกจมด้วยโจรสลัดก็ตาม ซึ่งประเทศไทยในอดีตมีปัญหาเรื่องโจรสลัดมาตลอดทุกยุคสมัย และเพิ่งมีการแก้ปัญหาได้เด็ดขาดเมื่อสมัยรัชกาลที่ 5 นี้เอง² ดังนั้นใต้ท้องทะเลไทยจึงมีความรู้มากมายที่จมน้ำอยู่ รอใครสักคน มานำมันขึ้นบก เพื่อบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ การเชื่อมโยง ทางด้านสังคม การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การค้า ซึ่งอาจพบหลักฐานใหม่ๆ ที่ เราไม่เคยพบมาก่อนก็เป็นไปได้ และแล้วเมื่อราว 43 ปีที่แล้ว เกิดเหตุมีการขโมยสมบัติใต้ทะเลครั้งใหญ่ที่ เกาะคราม ซึ่งจากเหตุการณ์วิกฤตดังกล่าว จึงทำให้เกิดโอกาส ประเทศไทยมีการก่อตั้งกองโบราณคดีใต้น้ำขึ้น เพื่อทำการศึกษา เรื่องราวใต้น้ำ โดยกองดังกล่าวหลังจากที่มีการก่อตั้งก็ทำงานด้วยความมุ่งมั่นมาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งถึงแม้จะนัก โบราณคดีใต้น้ำเพียงแค่ 3 คนเท่านั้น³ แต่กองโบราณคดีใต้น้ำก็ยังคงศึกษาวิจัย ค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง จนมีความรู้มากมาย และได้พยายามเผยแพร่ความรู้ตลอดมา หากแต่ความรู้เหล่านั้นเข้าถึงผู้คนได้ไม่มากนัก โดยจากการสืบค้นเบื้องต้นคาดว่า เป็น เพราะนักวิชาการไม่ได้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร จึงทำได้เพียงเขียนรายงานการขุดค้น เขียนวิจัย และเผยแพร่ในวงวิชาการเท่านั้น แต่ยังห่างไกลกับผู้คนทั่วไป

ดังนั้นวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งไปที่การกระจายความรู้ทางด้านโบราณคดีใต้น้ำ ไปสู่บุคคลทั่วไปให้ได้มากที่สุด โดยจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า การเผยแพร่เหล่านั้นสามารถทำได้ด้วยการโฆษณา และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งวิธีการนี้ค่อนข้างจะมีค่าใช้จ่าย ที่สูงมาก⁴ และอาจทำได้แค่เหมือนไฟไหม้ฟาง คือพอมีลมมาก ฟางมากก็ไหม้กระพือไฟรุนแรง แต่แรงแค่ดับเดียวเพราะฟางนั้น ไหม้หมดเร็ว จากนั้นก็เงียบไม่มีแม้แต่ถ่านไฟเหลืออยู่ เช่นเดียวกับการจ่ายเงินค่าโฆษณา พอจ่ายเงินเยอะทุกอย่างก็ดูดี พอไม่จ่าย ก็หายและเงียบไป

¹ อาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย ปัญหากฎหมายในทางปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

² พรรณี บัวเล็ก. โจรสลัดจีนในท้องทะเลไทยในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18-19. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 27 ฉบับที่ 3 2550

³ ลีร พลอยมุกดา. นักโบราณคดีใต้น้ำ. สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2561.

⁴ พลพิชญ์ คมสัน / ชุตินันท์ โมรา. นักดำน้ำระดับ Dive Master นักธุรกิจการท่องเที่ยวด้าน การดำน้ำเพื่อสันถนาการ (Dive Supply Bangkok) และช่างภาพใต้น้ำ ปัจจุบันทำรายการโทรทัศน์ทางด้าน การท่องเที่ยวใต้น้ำในประเทศไทย เพื่อเผยแพร่ไปยังต่างประเทศ. สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2561.

หากแต่ยังมีอีกวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ และดูเหมือนว่าจะยั่งยืนกว่า นั่นคือการสร้างกระแสให้พูดต่อ โดยมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยใช้ทฤษฎีทางการสื่อสาร บวกกับทฤษฎีทางการบริหารจัดการ ผสมเข้ากับความรู้ทางด้านโบราณคดี และ ศิลปะวัฒนธรรม โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ ซึ่งถ้ากล่าวถึงเรื่องราวได้ทะเล ใครจะสนใจเรื่องเหล่านี้ เท่านั้นท่องเที่ยวที่ขึ้น ชอบการดำน้ำในทะเล โดยแนวทางของการจัดการความรู้ครั้งนี้ ในเบื้องต้นนั้นจะใช้วิธีการการแผ่ความรู้เข้าไปกับการท่องเที่ยว โดยอาศัยจังหวะที่ประเทศไทยมีแผนจะพัฒนาการท่องเที่ยวให้สร้างรายได้มากขึ้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 12 พ.ศ. (2560-2564), ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579), แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.(2560-2564)

โดยแนวความคิดนี้มุ่งมั่นที่จะสร้างกระแสการท่องเที่ยวเชิงโบราณคดีได้น้ำขึ้น ผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวดำน้ำแบบ สันทนาการ โดยจากข้อมูลวิจัยของทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย วิเคราะห์ไว้ว่า “ประเทศไทยมีความเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวดำน้ำเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก โดยมีข้อได้เปรียบหลายด้าน เช่น อุณหภูมิ น้ำ หรือความงามของแนวปะการัง ชาติเพียง แต่ความหลากหลายของรูปแบบการดำน้ำ”⁵

จากการลงภาคสนามสัมภาษณ์นักธุรกิจดำน้ำเบื้องต้นพบว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตนักดำน้ำเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยมีศูนย์กลางที่เกาะเต่า⁶ (อ้างอิงมาจากยอดนักเรียนดำน้ำ ของโรงเรียนสอนดำน้ำระดับโลกที่ตั้งโรงเรียนดำน้ำในประเทศไทย) ถ้ามีการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เกิดขึ้น ก็จะตรงตามความต้องการ ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเคยทำการสำรวจไว้⁷ โดยการสร้างการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ขึ้น เป็น “การท่องเที่ยวเชิงโบราณคดีได้น้ำ” ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยการเรียนรู้ทางด้านโบราณคดีได้น้ำ จากนั้นพาลงไปดำน้ำดูซากโบราณสถาน ดังเช่น เรือจม ต่าง ๆ หรือจุดที่เคยเกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ ในอดีต โดยมีการให้ความรู้ก่อนที่จะลงดำน้ำ และเมื่อหลังดำน้ำก็จะปลุกกระแสการบอกต่อ ผ่านโลกสังคมออนไลน์

โดยกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมดำน้ำลึก และเมื่อความรู้ดังกล่าวได้ถูกเผยแพร่ออกไป จากการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคปัจจุบันพบว่า นักท่องเที่ยวมีความนิยมที่จะบอกเรื่องราวที่ตนเองพบเจอ โดยการส่งต่อประสบการณ์ผ่านงานเขียน ภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นการแบ่งปันข้อมูลอย่างเปิดเผย โดยวิธีการนี้ จะสามารถทำให้ผู้ที่ไม่ได้ดำน้ำ ก็จะได้รับรู้เรื่องราวประสบการณ์ผ่านการบอกเล่าของนักดำน้ำต่อไป และอาจส่งผลให้คนเหล่านั้นหันไปสนใจด้านการท่องเที่ยวดำน้ำเชิงโบราณคดีมากขึ้น และส่งต่อเรื่องราวแบบไม่จบสิ้น จนในอนาคตอาจสร้างให้เกิดกระแสอนุรักษ์มรดกทางโบราณคดีได้น้ำของไทยมากขึ้น ซึ่งจากข้อมูลทั้งหมดนี้คงจะกล่าวได้ว่า เป็นการจัดการความรู้เรื่องโบราณคดีได้น้ำผ่านการท่องเที่ยว และเทคโนโลยีการสื่อสารก็คงจะไม่ผิดนัก ซึ่งผู้เขียนคาดหวังว่าในอนาคตจะเกิดการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ขึ้นจริงเพื่อให้ ผู้คนเห็นคุณค่ามรดกได้ทะเลมากขึ้นกว่าเดิม และเมื่อมีการกล่าวถึงความรู้ที่จมนี้ โดยการสร้างกระแสดังกล่าว ประสบความสำเร็จด้วยดี จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากหลายส่วน เช่น นักโบราณคดีได้น้ำ นักธุรกิจดำน้ำ หน่วยงานรัฐใน

⁵ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. *โครงการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มด้านการตลาด สำหรับการท่องเที่ยวกลุ่มดำน้ำ*. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554.

⁶ นิวัช รุ่งเรืองนกกุล. *สัมภาษณ์นักดำน้ำระดับ Dive Master นักธุรกิจการท่องเที่ยว ด้านการดำน้ำเพื่อสันทนาการ (DiveDD)*. สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561.

⁷ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. *โครงการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มด้านการตลาด สำหรับการท่องเที่ยวกลุ่มดำน้ำ*. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554.

ระดับท้องถิ่น ชุมชน หรือหากเป็นไปได้คือหน่วยงานรัฐในระดับประเทศ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือกรมศิลปากร เป็นต้น

ดังนั้นหากการใช้การท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ความรู้ทางด้านโบราณคดีใต้น้ำได้รับการยอมรับเป็นอย่างดีแล้ว ความเป็นได้สูงที่จะเกิดกระแสรักทะเล หวังเห็นสมบัติชาติ อยากรู้เรื่องราวที่ตนเองผ่านงานโบราณคดีใต้น้ำ รวมไปถึงทำให้ การศึกษาทางด้านโบราณคดีใต้น้ำได้รับความสนใจมากขึ้นในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมองค์ความรู้พื้นฐานทางโบราณคดีใต้น้ำของประเทศไทย
2. เพื่อค้นหาความเป็นไปได้ในการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำแบบใหม่ในประเทศไทย
3. เพื่อค้นหาแนวทางการนำความรู้จากนักวิชาการด้านโบราณคดีใต้น้ำ ไปเผยแพร่ไปสู่สาธารณะในรูปแบบการท่องเที่ยวใต้น้ำ และสื่อสังคมออนไลน์

3. ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ขอบเขตของเรื่อง

เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับค้นหาแนวทางการเผยแพร่งานวิชาการด้านโบราณคดีใต้น้ำแหล่งโบราณสถานเรือจมเกาะ มั่นนอกให้เป็นที่รู้จัก โดยผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวและสื่อสังคมออนไลน์

3.2 เนื้อเรื่อง

กาลครั้งหนึ่งประเทศไทยแห่งนี้เคยเป็นผู้ยิ่งใหญ่ด้านศูนย์กลางการค้าทางทะเล ผู้คนจากทั่วสารทิศหลั่งไหลกันเข้ามายังประเทศแห่งนี้ ประเทศที่มีแหลมขนาดใหญ่พุ่งยาวลงทะเล ประเทศที่มีชายหาดความยาวสุดลูกหูลูกตา ประเทศที่มีอ่าวขนาดใหญ่ที่เราเรียกกันว่าอ่าวไทย เมื่อเป็นเช่นนั้นดินแดนแห่งนี้จึงเป็นที่สนใจของเหล่าโจรร้าย ที่คอยดักปล้นเรือสินค้าต่าง ๆ และหลังจากการปล้นก็มักจะจมเรือดังกล่าวเพื่อกลบหลักฐาน⁸ นอกจากนั้นเมื่อมีเรือจำนวนมากที่เข้ามาในเขตท้องทะเลไทย และเกิดโจรร้าย โดนลมพายุ ไม่เชี่ยวชาญร่องน้ำ ขนเข้ากับโขดหิน และหลายลำต้องอับปางลงอยู่ที่ก้นทะเล และเมื่อเวลาล่วงเลยผ่านไป สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นแค่ซากเรือที่อับปางลงเท่านั้น หากแต่เป็นความรู้ที่จมอยู่ในก้นทะเล เป็นโบราณสถานที่ขาดผู้เหลียวแล เป็นสิ่งสุดท้ายที่ผู้คนจะนึกถึง

โบราณสถาน ไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็ตาม ทุกแห่งล้วนมีความสำคัญอย่างมากทางประวัติศาสตร์ เพราะสิ่งเหล่านี้ มักเป็นสิ่งที่สะท้อนรากเหง้าของผู้คน คอยบอก คอยเล่าเรื่องราวแต่หนหลัง สะท้อนถึง สังคม การค้า เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม ของแต่ละช่วงเวลา โดยคำว่า 'โบราณสถาน' หากกล่าวตามราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง สิ่งที่เคยเคลื่อนที่ไม่ได้ มีอายุเก่ากว่า 100 ปีขึ้นไป เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี⁹ ซึ่งหากยึดตามที่กล่าวมานั้น เรือที่จมอยู่ที่ก้นทะเลมากมาย คงมีจำนวนไม่น้อยที่เป็นโบราณสถาน เช่นเดียวกับโบราณสถานที่อยู่บนบก หากแต่การดูแล คุ้มครอง ศึกษาข้อมูล และการจัดการความรู้ต่าง ๆ นั้นกลับแตกต่างกันอย่างมาก ทั้ง ๆ ที่โบราณสถานเหล่านี้ผู้พังลงรวดเร็วมาก เนื่องจากแช่อยู่ในน้ำ และไม่สามารถเก็บกู้ขึ้นมาได้เพราะมีค่าใช้จ่ายที่สูง หนทางที่ดีที่สุดคือ ดำน้ำลงไปสำรวจ จัดทำรายการสิ่งของที่พบ และถ่ายภาพ

⁸ Murray, Dian H. (1987). *Pirates of the South China Coast, 1790-1810*. Stanford University Press. ISBN 0-8047-1376-6.

⁹ ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมี บุคส์พับลิเคชั่นส์

เก็บเอาไว้ ขึ้นไหนที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก ก็ควรเก็บกู้ขึ้นมาจากร้ำ แต่ถ้าใหญ่มาก ๆ เช่น ตัวเรือ ไม่สามารถเก็บกู้ได้ ควรจะรีบเก็บภาพถ่ายเอาไว้ ก่อนที่จะมุดสลายหายไปตามกาลเวลา เช่น เรือจมที่เกาะทะเล อำเภอมือเมือง จังหวัดระยอง¹⁰ ที่มีการค้นพบตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 ซึ่งในช่วงแรกยังพบซากเรือ หากแต่ปัจจุบัน เมื่อมีการสอบถามไปยังนักโบราณคดีได้นำพบว่า เรือลำดังกล่าวได้หายไป โดยไม่สามารถระบุสาเหตุได้ แต่จากข้อสันนิษฐานของนักโบราณคดีได้นำาคาว่า เรือลำดังกล่าวอาจจะมุดลงหลังจากที่ชน้ำมาเป็นระยะเวลายาวนาน และมีความเป็นไปได้ที่อาจมีพายุพัดผ่านมีผลทำให้มีทรายมากลบ หรือถมทับซากเรือให้จมหายไปในพื้นที่ทราย อีกข้อสันนิษฐานคือมีเรือประมงออกลากอวนบริเวณดังกล่าวแล้วลากติดซากเรือไปด้วย เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวไม่มีใครทราบ ไม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นิยม ไม่มีผู้คนเห็นความสำคัญ ดังนั้นเรือประมงจึงมักเข้ามาทำการประมงบริเวณดังกล่าวบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทำลายพื้นที่ทางโบราณคดีโดยไม่เจตนา

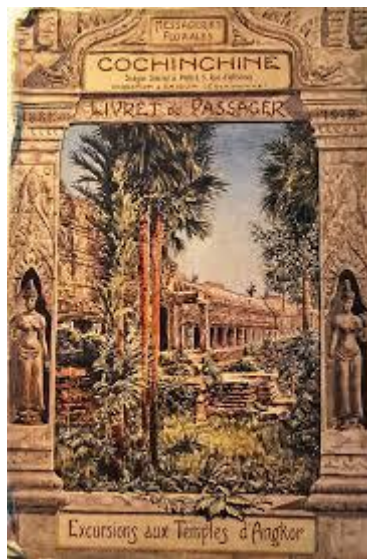
การที่ผู้คนที่สนใจในงานโบราณคดีได้นำาคา มีผลทำให้ไม่มีการเรียนการสอนด้านนี้โดยตรง ส่งผลให้มีนักวิชาการน้อย ซึ่งถึงแม้ในประเทศไทยจะมีกองโบราณคดีได้นำาคา อยู่ภายใต้สังกัดของกรมศิลปากร มีหน้าที่ขุดค้นสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ใต้น้ำ คอยสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ ในท้องทะเล และรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นเอกสารเพื่อเป็นความรู้ต่อไป โดยกองโบราณคดีได้นำาคานั้น มีการก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2518 โดยสาเหตุที่กรมศิลปากรเริ่มทำงานวิชาการด้านนี้อย่างกะทันหัน ทั้งที่กรมศิลปากรยังไม่มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติงานในทะเล และไม่มีอุปกรณ์ปฏิบัติงานใต้น้ำ เนื่องจากมีชาวประมงพบซากเรือจมโบราณมีโบราณวัตถุประเภทเครื่องสังคโลกจำนวนมากในร่องน้ำลึกใกล้เกาะคราม และมีนักล่าสมบัติ ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าไปมเครื่องถ้วยสังคโลกขึ้นมาขาย โดยไม่หวังลัวต่อกฎหมาย ทำให้หลักฐานทางวิชาการ และมรดกทางวัฒนธรรมของชาติถูกทำลายไป

หากแต่ว่านับตั้งแต่ปี 2518 จวบจนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลาราว 43 ปี เข้าไปแล้ว เราก็พบว่า ประเทศไทยมีนักโบราณคดีได้นำาคาเพียงแค่ 3 คนเท่านั้น และถึงแม้ทางกองโบราณคดีได้นำาคาเองจะมีความพยายามที่จะสร้างบุคลากรเพิ่ม ด้วยวิธีการออกค่ายโบราณคดีได้นำาคา โดยการนำนักศึกษาในระดับอุดมศึกษามาเข้าค่ายทุกปี แต่โดยส่วนใหญ่ นักศึกษาเหล่านี้มักมีความต้องการมาเรียนได้นำาคาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นหลัก มิได้สนใจเกี่ยวกับเรื่องราวโบราณคดีได้นำาคามากนัก เมื่อเป็นเช่นนี้ ไม่ว่าจะอีกกี่ปีเราคงไม่สามารถค้นพบหลักฐานใหม่ ๆ เพื่อจะเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างแน่นอน เพราะนักโบราณคดีได้นำาคา ต้องทำหน้าที่ทั้งนักวิชาการ นักวิจัย และนักสำรวจ รวมไปถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่ศึกษามาแล้ว ไม่มีการนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ หรือเผยแพร่ ทำให้งานวิจัยดังกล่าวกลายเป็นงานวิจัยที่ไม่มีประโยชน์ หรือที่เราเรียกกันว่า งานวิจัยขึ้นหิ้ง ซึ่งหนทางในการแก้ปัญหาคือการเผยแพร่ข้อมูลแก่นักวิชาการโบราณคดีได้นำาคาได้ศึกษามาให้เป็นที่ประจักษ์ ซึ่งทำได้โดยการใช้งบประมาณที่สูงมาก ๆ เพื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ หรือ การสร้างกระแสในสังคมออนไลน์ โดยเริ่มจากจุดเล็ก ๆ และให้ข้อมูลขยายเรื่องราวของตัวเองต่อไป โดยเริ่มจากการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ขึ้น "การท่องเที่ยวเชิงโบราณคดีได้นำาคา" ซึ่งเป็นการสอดแทรกความรู้ทางโบราณคดีได้นำาคา ผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ขึ้น

¹⁰ กองโบราณคดี, กรมศิลปากร. โบราณคดีใต้น้ำ (Underwater Archaeology in Thailand) เอกสาร กองโบราณคดีหมายเลข 7/2535 (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป), 2536.

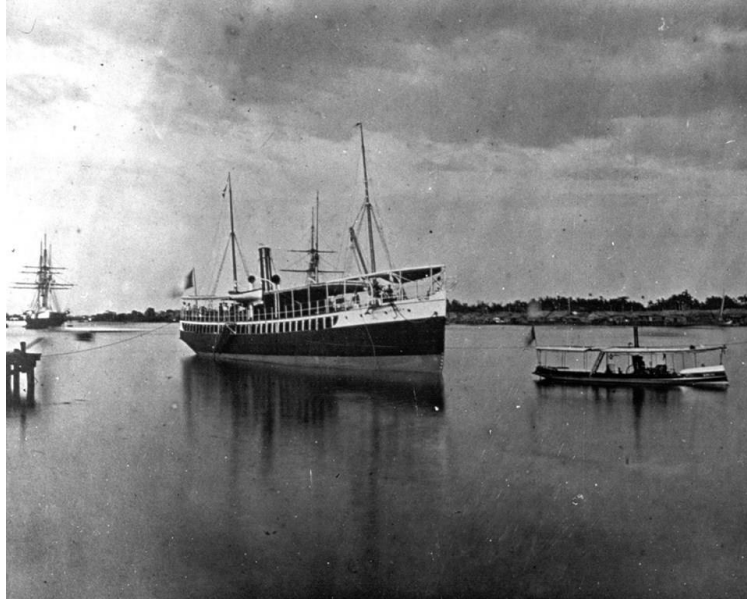
3.3 ประวัติเรือจมนอก

เรือจมนอกแท้งจริงแล้วมีชื่อเรือว่า FRANCIS GARNIER เป็นเรือกลไฟโดยสารสองชั้นของบริษัท Messageries Fluviales de Cochinchine สัญชาติฝรั่งเศส แต่ถูกต่อขึ้นจากอู่เรือของบริษัท Scott & Co. ในประเทศสกอตแลนด์ เพื่อประกอบธุรกิจเดินเรือจากอาณานิคมโคชินไชน่า (Cochinchine) ล่องขึ้นแม่น้ำโขงโดยใช้เมืองไซ่ง่อนเป็นศูนย์กลาง โดยบริษัทดังกล่าวได้สัมปทานไปรษณีย์ทางเรือในกลุ่มแม่น้ำโขง สัญญานี้ได้รับการต่ออายุหลายครั้งจนกลายเป็นการผูกขาดถึงสามสิบห้าปี และเป็นแหล่งเงินทุนกิจการเดินเรือของบริษัท โดยเจ้าของบริษัทดังกล่าวมีชื่อว่า Jules Rueff ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศสเชื้อสายยิว ซึ่งบุคคลผู้นี้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการล่าอาณานิคมของฝรั่งเศสในคาบสมุทรอินโดจีน โดยได้รับผลตอบแทนเป็นธุรกิจสำรวจร่องน้ำแม่น้ำโขงและสร้างทางรถไฟเพื่อขนเรือขึ้นไปทางตอนเหนือของน้ำตกคอนพะเพ็ง เชื่อมเส้นทางระหว่างไซ่ง่อนถึงหลวงพระบาง และยังหารายได้จากธุรกิจเรือโดยสารพานักท่องเที่ยวไปยังนครวัด

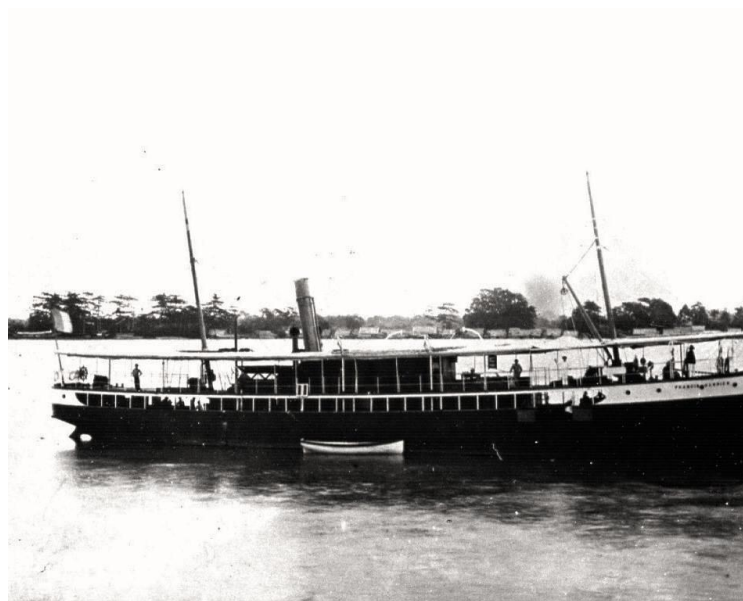
รูปที่ 1 ภาพโฆษณาของบริษัท Messageries Fluviales de Cochinchine

ซึ่งในการต่อเรือครั้งนี้มีการต่อเรือขึ้นทั้งหมดพร้อมกัน 6 ลำ ซึ่ง 1 ใน 6 คือ FRANCIS GARNIER โดยการเดินทางของเรือใหม่ทั้ง 6 ลำจากแม่น้ำโคลด์ไปยังเมืองไซ่ง่อนไม่ราบรื่นนัก บริษัทฯ ต้องเสียเรือไปถึง 2 ลำ โดยลำแรกอับปางลงในทะเลแดง หลังจากผ่านคลองสุเอซ ในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2425 และลำที่สองอับปางทางตอนเหนือของเมืองราสกาฮ์ริบ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ สำหรับเรือ FRANCIS GARNIER เองหลังจากถูกปล่อยลงน้ำในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2424 ก็ได้รับความเสียหายจากการเดินทางเช่นกัน โดยเข้ารับการซ่อมที่เมืองเอเดนหลังจากเสียใบจักรและเครื่องยนต์ชำรุด

รูปที่ 2 เรือ FRANCIS GARNIER ที่มาภาพ Pongsatorn Sukhum

โดยช่วงปี พ.ศ. 2436 Rueff ได้มอบเรือ JEAN BAPTISTE SAY (JB SAY) เรือ 1 ใน 4 ลำที่ถูกใช้งานอยู่ที่ไซ่ง่อน ให้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกองทัพเรือฝรั่งเศส ซึ่งได้ใช้เรือลำนี้เพื่อนำร่องกองเรือรบผ่านสันดอนแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่กรุงเทพ เหตุการณ์นั้นได้ถูกจารึกว่าเป็นวิกฤตการณ์ปากน้ำ อันเป็นเหตุการณ์สำคัญของกรณีพิพาทไทย-ฝรั่งเศส ร.ศ. 112 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในปี พ.ศ. 2457 เมื่อสัญญาสัมปทานไปรษณีย์ทางเรือเหลืออยู่เพียงปีเดียว บริษัท Messageries Fluviales de Cochinchine จำเป็นต้องปรับธุรกิจทางเรือ จึงระงับกิจการเดินเรือระหว่างไซ่ง่อนและกรุงเทพ ใน พ.ศ. 2459 และเริ่มขายทรัพย์สินในการเดินเรือ ต่อมา บริษัทฯ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น Compagnie Saigonnaise de Navigation et de Transport (CSNT) ตามที่ปรากฏในสื่อโฆษณาและทะเบียนเรือ โดยเปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกิจจากการเดินเรือเป็นการทำสวนยางพาราและไร่ยาสูบ

รูปที่ 3 เรือ FRANCIS GARNIER ที่มาภาพ Pongsatorn Sukhum

หลังจากที่เรือ FRANCIS GARNIER ถูกใช้งานที่ไซ่ง่อนมาราว 37 ปี Malcolm Béranger นักธุรกิจชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ผู้ก่อตั้ง บริษัท Malcolm Beranger & Co. เพื่อดำเนินธุรกิจนำเข้า และส่งออกสินค้าและเป็นตัวแทนจัดส่งสินค้าทางเรือ ซึ่งมีสาขาอยู่ที่ทั้งในสิงคโปร์ ปีนัง และไซ่ง่อน ได้ซื้อเรือ FRANCIS GARNIER ในปี พ.ศ. 2461 เพื่อใช้ในเส้นทางระหว่าง ปีนัง และภูเก็ต ต่อมาได้ย้ายเรือลำนี้มาประจำเส้นทางระหว่างกรุงเทพฯ จันทบุรี และเกาะกง ในฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย จากนั้นไม่นานในวันศุกร์ที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2464 เวลาประมาณ 03.00 น. เรือ FRANCIS GARNIER อับปางลงระหว่างเดินทางฝ่าพายุจากเมืองจันทบุรีเพื่อเข้ากรุงเทพฯ ต้นกลเรือซึ่งเป็นหนึ่งในผู้รอดชีวิตให้สัมภาษณ์ว่าตนได้แจ้งกับต้นเรือให้จอดรออยู่ที่จันทบุรีเนื่องจากสภาพคลื่นลมแรงในทะเล แต่กับต้นเรือปฏิเสธ สภาพของเรือขณะนั้นไม่พร้อมที่จะเผชิญกับพายุที่เลวร้าย โดยช่องกระจกและประตูไม่ได้ถูกผนึก น้ำจึงไหลเข้าห้องเครื่องอย่างรวดเร็วทำให้เรือเริ่มเอียง กับต้นสั่งการให้แรงงานชาวจีนลงไปห้องใต้เรือเพื่อเคลื่อนย้ายสินค้าที่เป็นถ่านหินและไม้ซุงแต่ไม่ทันการ เรือเริ่มจมลงจากด้านท้าย โดยมีรายงานหลังจากนั้นว่าเรืออาจมีการบรรทุกสินค้าและผู้โดยสารเกินพิกัด ในที่สุด เรือ FRANCIS GARNIER ก็จมลงทั้งลงในบริเวณใกล้เคียงกับแนวสันดอน Loftus ใกล้เกาะมัน เหตุการณ์นี้มีผู้รอดชีวิต 23 คน โดยเรือจู่จากรัฐของบริษัทอีสต์เอเชียติกได้รับผู้รอดชีวิตมาจากเกาะเสม็ด 18 คน และจากจันทบุรี 5 คนซึ่งรวมต้นเรือและต้นกล ลูกเรือส่วนใหญ่รอดชีวิตแต่ผู้โดยสารเสียชีวิตเกือบทั้งหมด จากรายงานข่าว ผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์นี้มีถึง 50 คนรวมคณะนักแสดงละครชาวจีน เจ้าหน้าที่บนเรือเป็นคนไทยทั้งหมดและไม่มีเจ้าหน้าที่ต่างชาติ โดยเรือลำนี้มีใบอนุญาตบรรทุกผู้โดยสาร 35 คนและลูกเรือ 32 คน เท่านั้น¹¹

จากประวัติเรือที่กล่าวไปข้างต้น ทำให้เห็นได้ว่าเรือลำดังกล่าวเป็นเรือที่มีเรื่องราวน่าสนใจ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว เรือเกือบทุกลำมีความน่าสนใจในแบบของตนเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเรือลำนี้ กำลังเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ทำให้เราทราบว่าเป็นเรือในช่วงนั้นเดินทางมาจากไหน เดินทางมาไกลมากแค่ไหน เรือลำนี้กำลังเล่าถึงการค้า เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ในยุคสมัยที่ยังถูกใช้งาน และดังที่กล่าวไปแล้วเมื่อข้างต้น ว่าโบราณสถานใต้ทะเลมีอายุที่จำกัดมาก ๆ ดังนั้นหากค้นพบควรจะต้องทำการสำรวจอย่างรวดเร็ว จัดทำรายการข้อมูล บันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว โดยในอดีตที่ผ่านมา เทคโนโลยีด้านการถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวได้นั้น อุปกรณ์มีราคาสูงมาก หากแต่ปัจจุบันอุปกรณ์หรือเครื่องมือเหล่านี้มีราคาลดลงจำนวนมาก ถึงขั้นที่ว่านักดำน้ำทุกคนสามารถหาซื้อมาเป็นของตนเองได้ ดังนั้นการที่นักดำน้ำธรรมดา จะมาเป็นอาสาสมัครโบราณคดีได้นั้นไม่ใช่เรื่องยากมากนัก และทำหน้าที่นำเสนอเรื่องราวที่นักโบราณคดีศึกษามาแล้ว ร่วมสำรวจ ช่วยกันเฝ้าและดูแลพื้นที่ทางโบราณคดีใต้น้ำ

นักสังคมวิทยาเห็นว่า ธรรมชาติของมนุษย์ทั่วไปชอบเรียนรู้ มีความอยากรู้ อยากเห็น อยากดู¹² ดังนั้นจากการท่องเที่ยว ดำน้ำธรรมดา ๆ ซึ่งก็เป็นการผจญภัยในพื้นที่ที่ไม่ปกติอยู่แล้ว และเมื่อใส่ความพิเศษเข้าไปด้วยการเป็นนักสำรวจ เพิ่มความอยากรู้ อยากเห็น อยากดูเข้าไป คาดว่าคงเพิ่มความตื่นตัวให้กับนักดำน้ำได้มากขึ้นไม่มากนักน้อย ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้เกิดการเติบโตในด้านการท่องเที่ยวทางน้ำรูปแบบใหม่คือ “การท่องเที่ยวเชิงโบราณคดีใต้น้ำ” โดยสถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยที่มีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคาดการณ์ว่าในปี 2561 จะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวที่ 37.8 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 และส่งผลให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ที่ ประมาณ 2.02 ล้านล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 11 และมีคนไทยเที่ยวไทย ประมาณ 157.8 ล้านคน-ครั้ง รายได้ประมาณ 1 ล้านล้านบาท “ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่า 3 ล้านล้านบาท

¹¹ Pongsatorn P. Sukhum 2019. Wreck of the 1881 Steamship "Francis Garnier"

¹² กลัณญ์ เพชรภรณ์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, เอกสารประกอบการสอนวิชาธรรมชาติผู้เรียนและจิตวิทยาสำหรับครู (EDU1702)

และอันดับความสามารถในการแข่งขัน ด้านการท่องเที่ยว (The Travel & Tourism Competitiveness Index : TTCI) ไม่ต่ำกว่าอันดับที่ 30”¹³ และจากข้อมูลโครงการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มด้านการตลาด สำหรับการท่องเที่ยวกลุ่มดำน้ำ ของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี2554 ระบุว่าประเทศไทยควรกำหนดตำแหน่งทางการตลาดของไทยด้านการดำน้ำลึก (Scuba Diving) ให้ เป็นประเทศที่มีความหลากหลายของจุดดำน้ำ มีอุณหภูมิของน้ำที่เอื้ออำนวยต่อการดำน้ำ มีความ หลากหลายของแพคเกจโปรแกรมในการดำน้ำ และมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวที่คุ้มค่าเงิน¹⁴

ในเมื่อสถานการณ์ และแนวโน้มด้านการตลาดการท่องเที่ยวมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง นั้นหมายถึงเป็นการเปิดช่องทางให้กระจายความรู้ทางด้านโบราณคดีได้น้ำออกไปได้กว้างมากขึ้น และอาจส่งผลให้เกิดกระแส อนุรักษ์มรดกใต้ทะเล เรียนรู้เรื่องราวด้านโบราณคดีได้น้ำมากขึ้น มีความสนใจในโบราณสถานใต้ทะเล ซึ่งการท่องเที่ยวในปัจจุบันต่างจากอดีตมาก ปัจจุบันการท่องเที่ยวไม่ใช่แค่ไปดูเท่านั้น แต่ทุกคนการบันทึก และส่งต่อเรื่องราวประสบการณ์ที่ได้ไปสัมผัสให้ผู้อื่นรับรู้เสมอ ซึ่งปัจจุบันเรียกกันว่า การแชร์ข้อมูลข่าวสาร หรือการแบ่งปันเรื่องราวบนโลกออนไลน์ หรือสังคมออนไลน์นั่นเอง ซึ่งลักษณะการสื่อสารรูปแบบนี้มีผลต่อการกระจายความรู้ในวงกว้าง และสามารถรวบรวมผู้คนที่มีความชอบ หรือความสนใจในรูปแบบเดียวกันเข้ามาอยู่ด้วยกันได้ไม่ยากนัก แนวความคิดนี้ เบื้องต้นจะสร้างผู้รับรู้กลุ่มแรกคือ นักท่องเที่ยวดำน้ำลึกทั่วไป ให้เห็นคุณค่าของความรู้ที่จมน้ำ และเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวความรู้ได้น้ำนี้ออกไป ผ่านมุมมองแบบนักท่องเที่ยว ซึ่งจะไม่เป็นวิชาการนัก และเข้าถึงได้ง่าย โดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ต่อมาจะส่งผลกับกลุ่มเป้าหมายที่สองคือบุคคลทั่วไปที่ไม่ต้องดำน้ำ แต่รับรู้เรื่องราวความรู้ได้น้ำจากการบอกเล่าของนักดำน้ำกลุ่มแรก ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจะส่งผลให้มีการกระจายความรู้ออกไปในวงกว้างมากขึ้น และจะมีการส่งต่อความรู้แบบไม่มีที่สิ้นสุด

ซึ่งท้ายที่สุด คือการนำความรู้มาจัดการ ด้วยทักษะการบริหารจัดการ และเพื่อให้ความรู้ที่นั่นดูน่าสนใจ และเข้าใจได้ไม่ยาก จำเป็นต้องพึ่งศิลปะการเขียน การถ่ายภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว จากนั้นเผยแพร่ออกไปโดยผ่านสื่อที่ทรงอิทธิพลที่สุดในยุคนี้นั้นคือ “สื่อสังคมออนไลน์” สื่อที่เปลี่ยนโลก สื่อที่เปลี่ยนรูปแบบการรับรู้

4. สรุป

การจัดการความรู้ได้น้ำ เริ่มจากต้องสร้างความเข้าใจเรื่องความสำคัญของ โบราณคดีได้น้ำ ให้ความรู้และเผยแพร่ความสำคัญเข้าไปในกลุ่มนักท่องเที่ยวดำน้ำ โดยอาศัยจังหวะที่การเติบโตด้านการท่องเที่ยวกำลังขยายตัวอย่างต่อเนื่องนี้เอง เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความสนใจเรื่องความรู้ได้น้ำ ด้วยการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวแบบใหม่เข้าไป “การท่องเที่ยวเชิงโบราณคดีได้น้ำ” โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การเผยแพร่ความรู้เรื่องโบราณคดีได้น้ำให้กับนักท่องเที่ยวที่เป็นนักดำน้ำสันทนการอยู่แล้ว ต่อมาเมื่อความรู้ดังกล่าวเข้าไปถึงนักดำน้ำแล้ว ตามธรรมชาติของรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป คาดว่านักดำน้ำดังกล่าวจะบอกเล่าเรื่องราวออกไป โดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จากนั้นจะส่งผลไปยังบุคคลทั่วไปอาจจะบังเอิญได้อ่านเรื่องราวของนักดำน้ำเหล่านั้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นนักผจญภัยกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นคาดว่าเรื่องราวเหล่านี้จะถูกเผยแพร่อย่างรวดเร็ว และอาจจะส่งผลให้เกิดกระแสอนุรักษ์มรดกทางด้านโบราณคดีทางทะเลมากขึ้น หากเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดคาดว่า ความรู้ทางด้านโบราณคดีได้น้ำของ

¹³ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เป้าหมายด้านการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

¹⁴ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. โครงการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มด้านการตลาด สำหรับการท่องเที่ยวกลุ่มดำน้ำ. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554.

ไทยจะเพิ่มขึ้นมากมาย และจากนี้ไป ไม่ว่าจะมีความรู้จมน้ำมากเท่าไร เราจะกู้มันขึ้นมา และเก็บรักษา ด้วยรูปแบบตามทีเทคโนโลยีแต่ละยุคจะอำนวย

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลโบราณสถานใต้ทะเล เรือจมเกาะมันนอก โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documents) และลงพื้นที่สำรวจเรือจมลำดังกล่าวร่วมกับนักโบราณคดีใต้น้ำ และนักวิชาการอิสระดังกล่าว ซึ่งถือเป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ทำให้เข้าใจการทำงานของนักโบราณคดีใต้น้ำ เห็นสภาพโบราณสถานใต้ทะเล เรือจมเกาะมันนอกกว่าปัจจุบันเป็นเช่นไร นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโบราณสถานใต้ทะเลแห่งนี้ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า แหล่งโบราณคดี เรือจมเกาะมันนอก เป็นสถานที่ที่มีประวัติศาสตร์น่าสนใจ น่าเรียนรู้ เหมาะแก่การจัดทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางโบราณคดีใต้น้ำ

5.บรรณานุกรม

_อาณาเขตทางทะเลของประเทศไทย ปัญหากฎหมายในทางปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมระหว่างประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

Murray, Dian H. (1987). Pirates of the South China Coast, 1790-1810. Stanford University Press. ISBN 0-8047-1376-6.

Pongsatorn P. Sukhum 2019. Wreck of the 1881 Steamship "Francis Garnier"

กัลญญา เพชรภรณ์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, เอกสารประกอบการสอนวิชาธรรมชาตินักเรียนและจิตวิทยาสำหรับครู (EDU1702)

กองโบราณคดี, กรมศิลปากร. โบราณคดีใต้น้ำ (Underwater Archaeology in Thailand) เอกสาร กองโบราณคดีหมายเลข 7/2535 (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป), 2536.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เป้าหมายด้านการท่องเที่ยวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. *โครงการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มด้านการตลาด สำหรับการท่องเที่ยวกลุ่มดำน้ำ.* กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. *โครงการศึกษาสถานการณ์และแนวโน้มด้านการตลาด สำหรับการท่องเที่ยวกลุ่มดำน้ำ.* กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554.

นิวัช รุ่งเรืองกนกกุล. สัมภาษณ์นักดำน้ำระดับ Dive Master นักธุรกิจการท่องเที่ยว ด้านการดำน้ำเพื่อสันทนาการ (DiveDD). สัมภาษณ์, 4 เมษายน2561.

พลพิชญ์ คมสัน / ชุตินันท์ โมรา. นักดำน้ำระดับ Dive Master นักธุรกิจการท่องเที่ยวด้าน การดำน้ำเพื่อสันทนาการ (Dive Supply Bangkok) และช่างภาพใต้น้ำ ปัจจุบันทำรายการโทรทัศน์ทางด้าน การท่องเที่ยวดำน้ำในประเทศไทย เพื่อเผยแพร่ไปยังต่างประเทศ. สัมภาษณ์, 8 เมษายน2561.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมี บุคส์พับลิเคชั่นส์

สิริ พลอยมุกดา. นักโบราณคดีใต้น้ำ. สัมภาษณ์, 3 เมษายน2561.